

Mülteci Öğrencilere Türkçe Okuma Yazma Öğretiminde Akran ve Veli Desteği ile İlgili Nitel Bir Çalışma*

*Züleyha ERTAN KANTOS***

Öz

Bu çalışmanın amacı araştırmaya katılan mülteci öğrencilere Türkçe okuma yazma öğretiminde akran ve veli desteği ile okuma yazma öğretimini sağlamak, mülteci öğrencilerin ve velilerin bu süreç ile ilgili düşüncelerini ortaya koymaktır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden eylem araştırma desenine göre tasarlanmıştır. Bu amaçla araştırmada, mülteci öğrencilerin yoğun olarak eğitim aldığı araştırmacının çalıştığı ilkokul seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara’da bir ilkokulda bulunan on bir Türkmen mülteci öğrenci ve beş Türk veli oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanması üç aşamada gerçekleşmiştir. Bu aşamalar hazırlık, uygulama ve görüşme formu uygulamadır. Görüşme formları ile elde edilen verilerin analizinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre araştırmaya katılan mülteci öğrenciler, akran ve veli desteği ile Türkçe okuma yazma öğrenmişlerdir. Türk akranlarının okuma yazma öğretiminde; mülteci öğrencilere yardımcı oldukları, savaş bitince mülteci öğrencilerin kendi ülkelerine dönmek istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca veliler, mülteci öğrencilere karşı önceden önyargılı olduklarını fakat araştırma sırasında mülteci öğrencilere karşı oluşan bu önyargılarının kalmadığını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, mülteci öğrenci, Türkçe okuma yazma öğretimi

A Qualitative Study on Teaching Turkish Literacy to Refugee Students Supported by Peers and Parents

Abstract

This study aims to provide literacy instruction with the support of peers and parents in the teaching Turkish literacy to refugee students, and to examine the opinions of refugee students and parents about this process. This study was designed as an action research design, one of the qualitative research designs. Within the scope of this study, the primary school where refugee students receive intensive education and the researcher currently works was chosen for the study. The study group consists of 11 Turkmen refugee students, Turkish students in their class, and five Turkish parents in a primary school in Ankara in the 2017-2018 academic year. Data were collected in three stages, namely, the "preparation stage", "implementation stage", and "application of the interview form". findings of the study showed that the refugee students learned to read and write in Turkish with the support of their peers and parents. It was concluded that the refugee students received help from Turkish peers in learning literacy, and they wanted to return to their home country when the war was over. In addition, the parents stated that they previously harbored feeling of prejudice against refugee students but that these prejudices were eliminated over the course of the study.

Keywords: Refugee student, Primary school, Turkish literacy teaching

* 18-22 Nisan 2018 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, zulisertan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3372-4967.

Giriş

Zorunlu göçler, insanlık tarihinde süregelen bir olgudur. Yakın zamanın en büyük mülteci göçü Suriye iç savaşıyla yaşanan göçtür. Bu göçler; gittikleri ilgili ülkelerde kısa vadede, fiyatların artmasına, sağlık, eğitim ve ulaşım gibi hizmetlere ayrılan kaynakların artışına yol açmaktadır. Türkiye; Suriye ve Irak'ta yaşanan iç savaşlardan doğrudan etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Bu durum özellikle de eğitim alanında büyük olumsuzluklara yol açmaktadır. Mülteci öğrencilerin buldukları sınıflarda sayısal olarak çok fazla olmaları, Türk veliler tarafından hoş karşılanmazken o sınıfın öğretmenini de öğretim ve eğitim açısından oldukça zorlamaktadır. Diğer önemli bir olumsuzluk ise mülteci öğrencilerin yaşadıkları dil sorunları nedeniyle de, Türk akranlarına göre okuma yazmayı çok daha geç öğrenmeleridir. Mülteci çocukların eğitime erişimi için yapılan çalışmalara rağmen, hâlen okul çağındaki mülteci çocukların yüzde kırk biri eğitim sistemine dâhil edilememiştir (Gencer, 2017). Türkiye'deki mültecilerin sayısı 2019 yılında 4 milyon mülteciye ulaşmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2016 yılıyla birlikte Suriyeli çocukların zorunlu eğitim alması yönünde bir karar almıştır. 2019 yılında devlet okullarında eğitim alan mülteci çocuk sayısı 633 bin 271 olduğu belirtilmiştir (Emin, 2019).

2016 yılında mülteci öğrencilerin devlet okullarında zorunlu eğitim almalarının yasallaşmasıyla birlikte mülteci öğrencilere Türkçe okuma yazma öğretimi, öğretmenlerin sorumluluğuna bırakılmıştır. Bu durum beraberinde yeni sorun alanlarına yol açmıştır. Bunların başında ise sürekli tekrar gerektiren okuma yazma öğretiminin özellikle de evde yapılan tekrarların eksik kalmasıdır. Çünkü mülteci öğrencilere evde ders ve konu tekrarı yaptıracak bilgiye sahip ebeveyni bulunmamaktadır. Bu sorunun çözümü için öğretmenler farklı teknikler ve metotlar denemişlerdir. Bu metotlardan bir tanesi de akran desteğidir. Bu öğrenme metodunda öğrenci, kendi arkadaşından öğrenir. Akran desteği, aktif öğrenme yöntem ve tekniklerinin içerisinde yer almaktadır. Aktif öğrenme yöntemlerinde, öğrenciler öğrenme sürecinde etkin bir biçimde rol alır. Eğlenceli ve motive edici özelliği ile öğrencilerin konsantrasyonlarını yükseltmede aktif öğrenme yöntemlerinin çok etkili olduğunu gösteren sonuçlar bulunmaktadır (Petres, 2008). Aktif öğrenmede özellikle de akran desteğinde öğrenciler öğrenmenin ve eğitimin öznesi konumunda yer almaktadırlar. Mazur (1997) tarafından geliştirilen akran desteği, derste etkileşimi ve öğrenimi artırdığı, fizik dersinde geleneksel yöntemlere göre akran desteğinin daha başarılı olduğu bulunmuştur (Crouch & Mazur, 2001). Bu nedenle mülteci öğrencilere Türkçe okuma yazma öğretiminde akran ve veli desteği olarak çalışma yapılması kararlaştırılmıştır. Bu metotla, mülteci öğrencilerin hem Türkçe okuma yazma öğrenmeleri sağlanırken hem de mülteci öğrencilere karşı gelişen önyargıların azaltılması amaçlanmıştır.

Alanyazın incelendiğinde mülteci öğrencilerle ilgili çok farklı çalışmalar vardır. Mültecilerle ilgili yapılan çeşitli araştırmalardan bazıları: Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016), Taştan ve Çelik (2017), Koçoğlu ve Yanpar (2018), Topçu, Türk, Kantos'un (2018) yaptığı araştırmalardır.

Alanyazın incelendiğinde mülteci öğrencilerle ilgili çalışmalar bulunmakla birlikte; mülteci öğrencilere okuma yazma öğretiminde akran ve veli desteği alınarak yapılan, bu durumla ilgili mülteci öğrencilerle velilerin görüşlerine yer veren bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ayrıca, bu araştırma ile görüşler ortaya konurken, okuma yazma sürecinde Türk velilerin ne gibi katkıda bulunacakları da belirlenmiştir. Bu araştırma mülteci öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalardaki bu boşluğu doldurabilir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, mülteci öğrencilere Türkçe okuma yazma öğretiminde bir model oluşturmak için kullanılabilir. Veliler, mülteci öğrencilerin yaşam koşullarını öğrenip empati yeteneğini geliştirilebilir, farkındalık yaratabilir, önyargılar kırılabilir. Mülteci öğrencilerin okuma yazma sorunlarını bir an önce çözerek yaşlılarıyla aynı eğitim – öğretim sürecine geçilmesinde yardımcı olabilir. Okul süreciyle başlayan sosyalleşmeyi toplumsal yaşayışın tamamına yayararak sağlıklı bir adaptasyonu sağlamak konularında bir model olabilir. Mülteci öğrenciler ile ilgili geliştirilecek diğer çalışmalara yol gösterebilir.

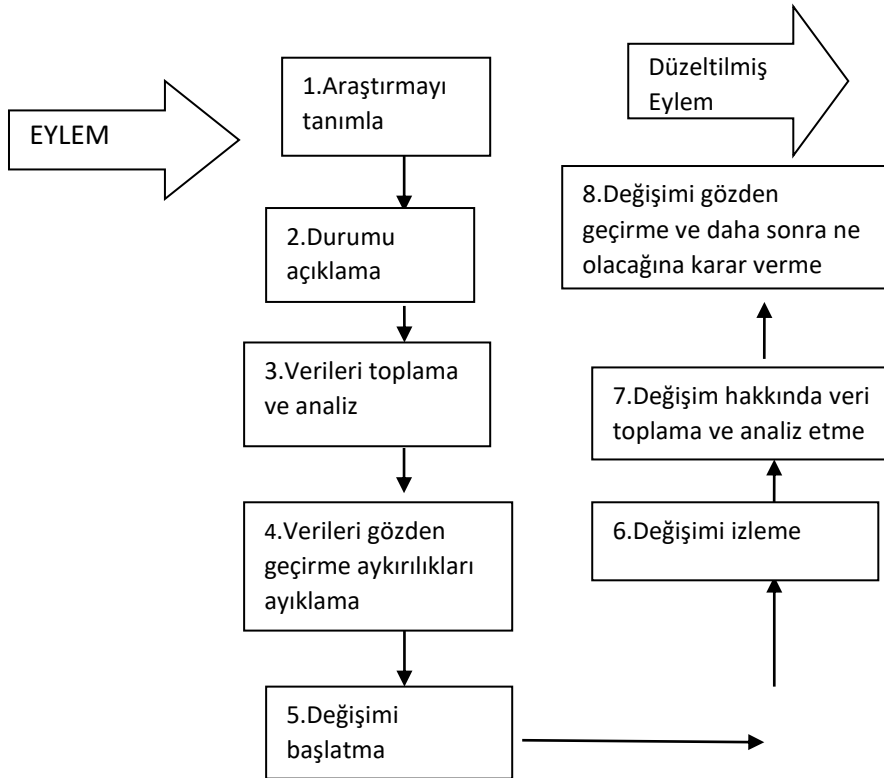
Bu çalışmanın amacı; mülteci öğrencilerin Türkçe okuma yazma öğretiminde akran ve veli desteği ile okuma yazma öğretimini sağlamak, mülteci öğrencilerin ve velilerin bu süreç ile ilgili düşüncelerini ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Mülteci öğrencilerin Türkçe okuma yazma öğretiminde karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri nasıldır?
2. Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıfın, Türk velilerinin mülteci öğrenciler ile ilgili görüşleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Mülteci öğrencilerin, Türkçe okuma yazma öğretiminde buldukları sınıflardaki akranlarının ve velilerin desteği ile ilgili mülteci öğrenciler ve velilerin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma desenlerinden eylem araştırma desenine göre tasarlanmıştır. Eylem araştırmasını diğer sosyal araştırmalardan ayıran bazı özellikleri şunlardır: Eylem araştırmasının temel amacı uygulamayı iyileştirmektir. Bu nedenle kuramsal bilgi üretmek eylem araştırmasının önceliği değildir. İkincisi; eylem araştırması uygulamayı yapan kişilerin araştırmaya doğrudan katılımını sağlayarak, birinci elden öğrenmeyi ve böylece öğrenilenleri gönüllü uygulamayı sağlamaktadır. Üçüncüsü; araştırma gerçek ortam içinde yürütüldüğü için doğrudan bulunan sorunları çözmeyi amaç edinmiştir. Dördüncüsü; doğrudan katılım yöntemiyle kişilerin güçlenmesini, işbirliğini ve sosyal değişmeyi getirmektedir. En son olarak da; araştırmaya araştırmacının katılımı sonucunda ulaşılan çözümler, uygulamaya aktarılma sürecinde direnci de kırmaktadır (Aksoy,2003). Eylem araştırması sekiz basamak da gerçekleşir (Bassey,1998; Akt, Köklü,2001:40).

Şekil 1. Eylem Araştırmasının Basamakları

Eylem araştırması, eğitim uygulamalarını düzeltmek için önemlidir. Yukarıda verilen eylem araştırmasının aşamaları üç anahtar soruya dayalıdır: Soru1. Eğitim durumumuzda şimdi ne oluyor? (Aşama1 den 4'e kadar). İlkokul 2. sınıfa devam eden mülteci öğrencilerin Türkçe okuma yazma bilmemeleri nedeniyle bu araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. Soru2. Hangi değişiklikleri öne süreceğiz? Bu soru kapsamında (Aşama 5) Bu soruda mülteci öğrencilere Türkçe okuma yazma öğretimi için akran ve veli desteğini alarak okuma yazma süreci başlatılacaktır. Soru3. Değişiklikleri yaptığımız zaman ne olacak? (Aşama 6'dan 8'e kadar) Bu süreç sonunda mülteci öğrencilere Türkçe okuma

yazma öğretiminde akran ve veli desteğinin araştırmanın amacına hizmet edip etmediği tespit edilerek araştırma rapor haline getirilmiştir.

Bu çalışmada da mülteci öğrencilerin Türkçe okuma yazma öğretiminde akran ve veli desteği ile ilgili durumlarını mülteci öğrenciler ile velilerin görüş ve deneyimlerine göre derinlemesine incelemek amaçlanmaktadır.

Araştırma grubu

Araştırmada hangi ilkokulun seçileceğine amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ve ölçüt örneklem yöntemine göre karar verilmiştir. Amaçlı örneklem, nitel çalışmada aktarılabilişliğin artırılmasında önemlidir. Ölçüt örnekleme ise daha önceden belirlenmiş ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2012). Araştırmacının hazırladığı ölçüt listesi aşağıda verilmiştir. Mülteci Akran Grubu Ölçütleri: 1. İlkokul ikinci sınıf öğrencisi olması, 2. Aynı sınıfta olması, 3. Türkçe okuma yazma bilmemesi, 4. Okuduğunu anlama düzeyinin düşük olması, 5. Çalışmalarda gönüllü olmasıdır. Öğreten Akran Grubu Ölçütleri: 1. İlkokul ikinci sınıf öğrencisi olması, 2. Aynı sınıfta olması, 3. Okuma becerilerinin yüksek olması, 4. Okuduğunu anlama ve anlatma düzeyinin yüksek olması, 5. Çalışmalarda gönüllü olmasıdır. Veli Grubu Ölçütleri: 1. Çalışmalara gönüllü olarak katılması, 2. Çocuğunun mülteci öğrencilerle aynı sınıfta olması, 3. İstenilen çalışma saatlerinin uygun olmasıdır.

Bu amaçla, çalışmada mülteci öğrencilerin yoğun olarak eğitim aldığı araştırmacının çalıştığı ilkokul seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara’da bir ilkokulda bulunan on bir Türkmen mülteci öğrenci ve beş Türk veli oluşturmaktadır. Bu veli ve öğrencilerin seçilmesindeki amaç, sınıf öğretmenlerinin bu sınıfta mülteci öğrencilere Türkçe okuma yazma öğretmek için akran desteği ve Türk öğrencilerin velilerinden yardım almaktır. Haftanın belirli günleri beş veli okula gelerek öğrencilere, öğretmenin verdiği metnin bölümlerini öğrencilere tekrar çalışması yaptırmışlardır. Ders içerisinde ise Türk öğrenciler, Türkçe okuma yazma bilmeyen mülteci arkadaşlarına Türkçe okuma yazma öğretmişlerdir. Veli grubunun tamamı kadın katılımcılardan oluşmuştur. Katılımcılardan, doğrudan alıntı yapılırken katılımcıların hangi katılımcı olduğunun belli olması için mülteci öğrenciler (Ö), veliler (V) olarak kodlanmıştır. Verilen kodların yanına katılımcı numaraları eklenmiştir

Veri Toplama Araçları

Görüşme formunda, velilerin kişisel özelliklerini belirten bir soru bulunmaktadır. Velilerin, mülteci öğrencilerle ilgili düşüncelerini ortaya koymaya yönelik velilere dört soru, mülteci öğrencilere altı soru sorulmuştur.

Görüşme formları hazırlanmadan önce araştırmacı tarafından alanyazın taraması yapılmış ve görüşme formunda yer alması düşünülen on adet soru belirlenmiştir. Hazırlanan görüşme formları alanlarında uzman kişilere kontrol ettirilmiştir. Uygun olmayan sorular görüşme formuna alınmamıştır. Hazırlanan formlar uygulanmadan önce dört mülteci öğrenciye ve dört veliye uygulanmış soruların açık ve anlaşılabilir olup olmadığının son kontrolü yapılmıştır. Bu uygulamadan sonra yarı yapılandırılmış görüşme formuna son hali verilmiştir.

Görüşme formları mülteci öğrencilere ve velilere uygulanmadan önce gerekli bilgilendirmeler yapılmış, katılımın gönüllülük esasına dayandığı ifade edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler üç aşamada toplanmıştır. Bu aşamalar; hazırlık, uygulama ve görüşme formu uygulamadır. Hazırlık aşaması: Mülteci öğrencilerin okuma yazma bilmedikleri tespit edilerek; sınıflarında bulunan Türk akranlarından, mülteci arkadaşlarına ders içerisinde ve teneffüs saatlerinde öğretmenin verdiği okuma çalışmalarını nasıl okutacakları anlatılmıştır. Gönüllülüğün esas olduğu belirtilmiştir. Araştırmaya katılacak olan velilere de, uygun oldukları günlerde serbest etkinlik derslerinde okula gelerek mülteci öğrencilere okuma metinlerini tekrar ettirmeleri isteneceğine dair bilgi verilmiştir. Gönüllülüğün esas olduğu belirtilmiştir. Uygulama aşaması: Bu aşama on iki hafta sürmüştür. Bu aşamanın basamakları şu şekildedir: Öğretmen; mülteci öğrenciye okuması gereken

Mülteci Öğrencilere Türkçe Okuma Yazma Öğretiminde Akran ve Veli Desteği ile İlgili Nitel Bir Çalışma

metni okutur ve daha sonra Türk akranı, mülteci akranına ders saati ile teneffüs saatinde aynı metni tekrar okutur. Serbest etkinlik saatinde ise veli, mülteci öğrenciye aynı metni okutur. Görüşme formunu uygulama aşaması: Bu aşamada; mülteci öğrencilerin ve velilerin okuma yazma süreci ile ilgili düşüncelerini almak için araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme formları ile elde edilen verilerin analizinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde görüşlerine başvurulmuş mülteci öğrencilere (Ö1, Ö2, Ö3...); velilere (V1, V2, V3...) şeklinde kod numarası verilmiştir. Mülteci öğrencilerin ve velilerin görüşme sorularına verdiği yanıtlar araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra bir kod anahtarı oluşturulmuştur. Alanda uzman iki akademisyen her görüşme formu için görüşme kod anahtarını doldurmuş böylece kodlayıcılar arasındaki tutarlılık hesaplanmıştır. Kodlayıcılar tarafından “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan kodlar belirlenmiştir. Yapılan kodlamaların güvenilirlik hesaplamasında Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü Uzlaşma Yüzdesi = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)*100 kullanılmıştır. İç tutarlılığı sağlamak için her bir tema için kodlayıcılar arası uzlaşma yüzdesinin en az %70 olması beklenir (Miles ve Huberman, 1994; Patton, 2002). Araştırmacının dış güvenilirliği için başka araştırmalarla test edilebilmesi için gerekli açıklamalar ayrıntılarıyla yapılmaya çalışılarak sağlanmıştır. Araştırmada “geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için çalışmada elde edilen bulgulara hiçbir yorum katılmaksızın ayrıntılı bir biçimde verilmeye çalışılmıştır (Creswell, 1998; Merriam, 1998; Miles ve Huberman, 1994).

Geçerlik ve Güvenirlik

Katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntılarla iç güvenilirlik sağlanmıştır. Araştırmada önce benzerlik ve farklı olan ifadeler bir araya getirilerek temalar ve alt temalar oluşmuştur. Araştırmacının güvenilirliğinin sağlanması için tema ve alt temaların belirlenmesinde eğitim bilimleri alanında çalışan üç araştırmacının da görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Veri toplama aracı uygulanmadan önce katılımcılara gerekli bilgilendirmeler yapılmış, kişisel onayları alınmıştır ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı ifade edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde mülteci öğrencilerin ve velilerin görüşlerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Mülteci Öğrencilerin Türkçe Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşleri

Mülteci öğrencilerin Türkçe okuma yazma öğretiminde karşılaştıkları sorunlarla ilgili bulgulara ait iki ana tema ve alt temalar tablo1’de yer almıştır.

Tablo 1.

Mülteci Öğrencilerin Türkçe Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Ana ve Alt Temalar

Ana Temalar	Alt Temalar
Mülteci öğrencilerin Türk akranlarına bakış açısı	1. Olumlu bakış açısı 2. Olumsuz bakış açısı
Türkiye’de karşılaşılan sorunlar	1. Türkçe okuma yazmada karşılaşılan sorunlar 2. Kendi ülkesine özlem

3. Diğer sorunlar

Mülteci Öğrencilerin Türk Akranlarına Bakış Açısı

Mülteci öğrencilerin Türk akranlarına bakış açısı teması; olumlu bakış açısı ve olumsuz bakış açısı olmak üzere iki alt temadan oluşmuştur. "Türk arkadaşların sana nasıl davranıyorlar?" açıklayınız. "Türk arkadaşlarını seviyor musun?" açıklayınız sorularına verilen yanıtlarda katılımcıların tamamı Türk arkadaşlarını sevdiklerini ama onların, kendilerini sevmediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların yarısına yakını Türk akranlarının kendilerine iyi davranmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı mülteci öğrencilere ait doğrudan alıntılar aşağıdaki gibidir.

Ö3. "Evet, seviyorum ama onlar beni sevmiyorlar."

Ö9. "Evet, seviyorum en çok Seviyorum, hiç sevmiyorum. Çünkü; o, bize hep bağlıyor."

Ö1. "Beni üzüyorlar."

Ö6. "İyi davranmıyorlar, oyun oynamıyorlar, öğretmen olunca iyi davranıyorlar."

Ö4. "İyi davranıyorlar, bana yanlış yaptığım yerlerde yardımcı oluyorlar. Kalem defter olmayınca veriyorlar."

Türkiye'de Karşılaşılan Sorunlar

Türkiye'de karşılaşılan sorunlar teması; Türkçe okuma yazmada karşılaşılan sorunlar, kendi ülkesine özlem, diğer sorunlar olmak üzere üç alt temadan oluşmuştur. "Türk arkadaşların sana yardımcı oluyorlar mı?" açıklayınız. "Türkiye'de zorlandığın şeyler neler?" açıklayınız. "Ülkene geri dönmek ister misin?" açıklayınız. "Türkiye'de olmaktan memnun musun?" açıklayınız sorularına verilen yanıtlarda katılımcıların tamamına yakın ülkesine geri dönmek istediğini belirtmiştir. Diğer sorunlar olarak tanımlanan alt temada mülteci öğrenciler, genellikle arkadaşlarının dillerini anlamadıklarını, Türk arkadaşlarının kendilerini sevmediklerini, onlarla oynamak istemediklerini belirtmişlerdir. Okuma yazma da karşılaşılan sorunlar temasında, öğretmenlerinin isteği doğrultusunda Türk arkadaşlarının okuma yazma öğretiminde yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı mülteci öğrencilere ait doğrudan alıntılar aşağıdaki gibidir.

Ö3. "Evet, kalemim ya da defterim olmayınca bana veriyorlar. Öğretmenden sonra bana okuma yazma öğretiyorlar."

Ö3. "Dillerini anlamakta zorlanıyorum, onlar da beni anlamıyor. Okuma yazma bilmiyorum."

Ö1. "Onları anlamıyorum, dillerini bilmiyorum."

Ö2. "Evet, okuma yazma konusunda öğretmenimden sonra benimle çalışıyorlar. Bana okuma yazma öğretmeye çalışıyorlar."

Ö2. "Türkiye de hiçbir şey de zorlanmadım."

Ö9. "Türkiye'de olmaktan memnun değilim, bizleri sevmiyorlar."

Ö11. "Dillerini anlamakta zorlanıyorum, bizleri oyunlarına almıyorlar, arada sırada öğretmen istediği için bizimle oynuyorlar."

Ö11. "Ülkeme geri dönmek istemiyorum."

Ö6. "Kavga etmekten, beni anlamıyorlar, dilimizi bilmiyorlar, bizimle oynamak istemiyorlar."

Ö6. "Hayır, memnun değilim kendi ülkeme gitmek istiyorum."

Ö6. "Öğretmen istediği için bize öğretmenin verdiği kitabı tekrar okutmakta yardımcı oluyorlar, eşyam olmayınca veriyorlar, beslenmem olmayınca veriyorlar."

Ö7. "Dillerini anlamıyorum, "Irak'a gidin, bir daha bu okula gelmeyin diyorlar. Ben memnunum burada olmaktan, ülkeme geri dönmek istemiyorum."

Ö4. "Ben ülkeme geri dönmek istiyorum, ailem istemiyor."

Ö8. "Memnun değilim, bizleri sevmiyorlar."

Ö5. "Okulda hiç kimse beni sevmiyor, onları anlamıyorum, dillerini bilmiyorum. Evet, ülkeme geri dönmek isterim."

Mülteci Öğrencilerin Bulunduğu Sınıfın, Türk Velilerinin Mülteci Öğrenciler İle İlgili Görüşlerine Ait Bulgular

Bu bölümde yer alan ana ve alt temalar tablo 2 'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Mülteci Öğrencilerin Bulunduğu Sınıfın, Türk Velilerinin Mülteci Öğrenciler İle İlgili Görüşlerine Ait Ana ve Alt Temalar

Ana Temalar	Alt Temalar
Mülteci öğrencilere bakış açısı	1. Bu çalışmaya katılmadan önceki bakış açısı 2. Bu çalışmaya katıldıktan sonraki bakış açısı
Çalışmaya katılım	1. Çalışmaya katılım nedeni 2. Çalışmadaki görevi 3. Çalışmayla ilgili düşüncesi

Mülteci Öğrencilere Bakış açısı

Mülteci öğrencilere bakış açısı ana teması; bu çalışmaya katılmadan önceki bakış açısı, bu çalışmaya katıldıktan sonraki bakış açısı olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. "Mülteci öğrencilerle ilgili neler düşünüyorsunuz?" açıklayınız sorusuna verilen yanıtta katılımcıların tamamı mülteci öğrencilere karşı daha önceden önyargılı davrandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı Türk velilere ait doğrudan alıntılar aşağıdaki gibidir.

V3. "Aslında bizim düşündüğümüz gibi değıllermiş, çocuk onlara üzıldüm çok masumlar."

V1. "Çok zor durumda çocuklar, bizim çocuklarla çok anlaşamıyorlar. Bizler çok istemiyoruz ama mecbur okula geldiler, ilgilenmek zorundayız."

V2. "Çocuklar çok terbiyeliler, temizliğe dikkat etmiyorlar, kokuyorlar, çabuk unutuyorlar ama ilgilenince yapıyorlar."

V5. "Daha önce çok iyi düşünmüyordum ama okuma öğretmeye başladığımdan beri farklı düşünüyorum, onlar da çocuk."

V4. "Çocuk onlar sadece çok temiz değıller, düzgün konuşamıyorlar."

Çalışmaya Katılım

Çalışmaya katılım ana teması; çalışmaya katılım nedeni, çalışmadaki görevi, çalışmayla ilgili düşüncesi olmak üzere üç alt temadan oluşmaktadır. "Sınıfınızdaki mülteci öğrencilere yapılan okuma yazma öğretimi çalışmasına niçin katıldınız?" açıklayınız. " Bu çalışmanın faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?" açıklayınız. "Okuma yazma öğretimi çalışmasında neler yaptınız?" açıklayınız sorularına verilen yanıtlarda katılımcılar bu projeye öğretmen istediği için katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların tamamı kendilerine verilen saatte ve günde gelerek mülteci öğrencilere okuma yazma öğretimi yaptıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı Türk velilere ait doğrudan alıntılar aşağıdaki gibidir.

V2. "Öğretmenimiz istediği için katıldım. Hiç katılmak istemiyordum ama baktım çocuklarımız için de iyi olacak, o nedenle kabul ettim."

V2. "Başta faydası olduğunu düşünmemiştim ama sonra çocuklar okuma yazma öğrendiler. Çocuklar ilgilenince yapabiliyorlardı onu gördüm ama çok zorlandım."

V1. " Katılmak istemedim öğretmenimiz beni ikna etti, ülkeme faydalı olmak için katıldım. "

V5. "Öğretmenimiz hepimizle konuştu ben katılmak istedim. Çünkü öğretmenimiz çok yoruluyor, onlarla ayrı ilgileniyor."

V5. " Faydalı olacağını düşünüyorum sınıfta da öğretmenimiz ilgileniyor."

V4. " Kendim katılmak istedim, iyilik yapmak istedim. Sonuçta çocuk onlar."

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, ilkokul ikinci sınıfta öğrenim gören mülteci öğrencilere sınıflarındaki Türk akranları ve velileri tarafından destek sağlanarak Türkçe okuma yazma öğretimi yapılırken mülteci öğrencilerin ve velilerin düşünceleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda mülteci öğrencilere akran ve veli desteği ile Türkçe okuma yazma öğretilmiştir. Araştırma bulgularına göre mülteci öğrencilerin Türkçe okuma yazma öğretiminde karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri alt boyutunda mülteci öğrencilerin Türk akranlarına bakış açısı teması; olumlu bakış açısı ve olumsuz bakış açısı olmak üzere iki alt temadan oluşmuştur. Mülteci öğrenciler, Türk akranlarının kendilerini sevmediklerini, onlarla oyun oynamak istemediklerini, öğretmen isteyince kendileri ile oyun oynadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, Topçu, Türk, Kantos'un 2018 yılında yaptığı araştırma bulgularıyla da uyumludur. Araştırma sonucuna göre mülteci veliler, çocuklarının okulda dışlandıklarını belirtmişlerdir. Türkiye'de karşılaşılan sorunlar teması; Türkçe okuma yazmada karşılaşılan sorunlar, kendi ülkesine özlem, diğer sorunlar olmak üzere üç alt temadan oluşmuştur. Bu bulgulara göre de mülteci öğrencilere okuma yazma öğretiminde; öğretmenlerinin isteği üzerine sınıflarındaki Türk akranlarının yardım ettiği, mülteci öğrencilerin Türkiye'de daha çok dil ve iletişim sorunu yaşadıkları, ülkelerini özledikleri, kendilerinin burada çok da istenmediklerinin farkında oldukları sonuçlarına ulaşmıştır. Bu bulgular daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016), Taştan ve Çelik (2017), Koçoğlu ve Yanpar'ın (2018) yıllarında yaptıkları araştırmalarda mülteci öğrencilerle yaşanan sorunlarda; iletişim kuramama, dil yetersizliği, dil farklılığı nedeniyle karşılıklı iletişim sorunları sıralanmıştır. Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıfın, Türk velilerinin mülteci öğrenciler ile ilgili görüşlerine ait bulgularda; mülteci öğrencilere bakış açısı ana teması; bu çalışmaya katılmadan önceki bakış açısı, bu çalışmaya katıldıktan sonraki bakış açısı olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre çalışmadan önce veliler, mülteci öğrencilere karşı olumsuz bakış açısına sahiptirler. Çalışmaya katılan veliler, çalışmadan sonra mülteci öğrencilere daha olumlu bakmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Velilerin, olumsuz bakış açısına sahip olmaları bulgusu İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi'nin (ÇOÇA) 2015 yılında yaptığı "Suriyeli öğrencilerin ve sınıflarında Suriyeli öğrenciler bulunan öğretmenlerin eğitim sisteminde karşılaştıkları sorunları isimli araştırmada" Türk çocukların velileri ile ilgilidir. Velilerin kendi çocuklarının mülteci çocukların yanında oturmasını istemedikleri, öğretmenlerin mülteci çocukları sınıfta oturtacak yer bulmakta zorlandıklarını sonucuyla örtüşmektedir. Çalışmaya katılım ana teması; çalışmaya katılım nedeni, çalışmadaki görevi, çalışmayla ilgili düşüncesi olmak üzere üç alt temadan oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre velilerin tamamı çalışmaya öğretmen isteği ile katılmışlardır. Çünkü öğretmenlerinin mülteci öğrenciler için ayrı bir performans ile okuma yazma öğrettiklerinin bilincindedir. Velilerin tamamı istenilen saatte gelerek mülteci öğrencilere okuma yazma öğretmişlerdir.

Araştırma sonucunda; mülteci öğrencilere akran ve veli desteği ile Türkçe okuma yazma öğretilmiştir. Velilerin, mülteci öğrenciler hakkındaki olumsuz düşünceleri yok olmuştur. Mülteci öğrencilerin okuma yazma öğrenmesi, sınıfın akademik başarısı ve sınıf kültürü için olumlu bir gelişme olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre Milli Eğitim Bakanlığının; mülteci öğrencilerin dil öğreniminde ve okuma yazma çalışmalarında akran ve veli desteğini içine alacak çalışmalara önem vermesi gerektiği belirtilebilir. Araştırmacılar, bu araştırma bulgularından yola çıkarak mülteci öğrencilerin eğitiminde; akran desteğini alacak farklı çalışmalara, mülteci ve Türk velilerin de içinde bulunduğu iletişimi güçlendirebilecek uygulamalara yönelik çalışmalar yapabilirler. Mülteci öğrenciler için okul dışında devam edebileceği ve dil öğrenimini geliştirebileceği dil öğrenim merkezleri oluşturulabilir. Mülteci ebeveynlere yönelik olarak halk eğitim merkezlerinde Türkçe okuma yazma kursları açılabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir. Veri toplama aracı uygulanmadan önce katılımcılara gerekli bilgilendirmeler yapılmış, kişisel onayları alınmıştır ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı ifade edilmiştir.

Yazarların Katkı Oranı

Çalışma tek yazarlı olup bütün araştırma sorumlu yazara aittir.

Çıkar Çatışması

Bu araştırmada çıkar çatışması teşkil edebilecek herhangi bir durum ya da ilişki yoktur.

Kaynaklar

- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: Eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36(36), 474-489.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Sage Publications.
- Crouch, C. H., & Mazur, E. (2001). Peer instruction: Ten years of experience and results. *American journal of physics*, 69(9), 970-977.
- Emin, N. M. (2019). Mülteci çocukların eğitimi : Yaşanan sorunlar ve yapılan çalışmalar. Siyaset, Eğitim ve Toplum Araştırmaları Vakfı. SETA Yayınları. Erişim Adresi: <https://www.setav.org/liberal-demokrasinin-gerilemesiyle-birlikte-sivil-toplum-cazibesini-yitirmeye-basladi/.html>.
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 838-851.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi (İBÜ). (2015). Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu: Politika ve uygulama önerileri. İstanbul: Çocuk Çalışma Birimi (ÇOÇA). Erişim adresi: <http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2020/02/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf>.
- Koçoğlu, A. ve Yanpar Yelken, T. (2018). Suriyeli öğrencilere Türkçe dil becerileri kazandırma sürecinde ilkökul Türkçe dersi öğretim programları ile ilgili öğretmen görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 131-160. DOI:10.14689/issn.2148 - 2624.1.6c2s7m.
- Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması- öğretmen araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1), 35-43.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. New York: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2002). Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal. experiential perspective. *Qualitative Social Work*, 1(3), 261-283. DOI: 10.1177/1473325002001003636.
- Petres, K. (2008). What is meant by" active learning?". *Education*, 128(4), 566-569.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Topcu, Z., Türk, M. ve Kantos, Z. E. (2018).Türkiye’de bulunan mültecilerin karşılaştıkları sorunlar ile ilgili nitel bir çalışma. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 191-206.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2012). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

In Turkey, the number of Syrian refugees reached 4 million in 2019. In 2016, the Ministry of National Education (MEB) decided to ensure that Syrian children received compulsory education and the number of refugee children who were receiving education at public schools at that time was 633,271 (Emin, 2019). With the MEB regulation in 2016 making it possible for refugee students to receive compulsory education in public schools, the teaching of Turkish literacy to refugee students became the responsibility of teachers. However, since literacy needs to be practiced constantly, this

caused a different problem for teachers and refugee students because there were no parents or siblings to help refugee students at home, or to practice and teach letters, syllables, and words. Teachers tried different techniques and methods to solve this problem. One of these methods was peer support. In this teaching method, the student learns from his/her friend, and it is one of the methods and techniques for active learning whereby students play an active role in their learning process. Active learning is very effective in increasing student's concentration with its enjoyable and motivating features (Petres, 2008). In active learning, especially in peer support, students are the subject of learning and education. Peer teaching, which was developed by Mazur (1997), was found to increase interaction and learning, and to be more successful than traditional methods in physics lessons (Crouch & Mazur, 2001). For this reason, it was decided to study the teaching of Turkish literacy to refugee students with the support of peers and parents. This study aims to ensure that refugee students learn to read and write in Turkish and to reveal opinions about refugee students.

Method

This study aims to provide peer and parent support for refugee students in teaching, reading, and writing in Turkish and to reveal the opinions of refugee students and parents about this process. To this end, answers to the following questions were sought:

1. What opinions do refugee students have about the problems they encounter when learning to read and write in Turkish?
2. What opinions do Turkish parents whose children share the same classroom as refugee students have about the refugee students?

The study was designed as an action research design, a form of qualitative research design. A primary school was selected using the purposeful sampling method known as the maximum diversity and criterion sampling method. For this purpose, the primary school where the researcher works and where refugee students receive intensive education was selected for the study. The study group consists of 11 Turkmen refugee students, Turkish students in their class, and five Turkish parents in a primary school in Ankara in the 2017-2018 academic year. Data were collected in three stages, namely, the "preparation phase", the "implementation phase", and the "application of interview form" phase. Content analysis was used to analyse the data obtained with the interview forms. Internal reliability was provided by direct quotations of participants' remarks. In the study, themes and sub-themes were formed first by grouping similar remarks and different remarks.

Result and Discussion

Two main themes were found in the findings for the sub-dimensions of the refugee students' opinions about the problems they encounter in learning Turkish literacy, namely, 1) refugee students' opinions about their Turkish peers, and 2) the problems they encountered in Turkey. The first main theme consists of two sub-themes; positive and negative. All refugee students said they liked their Turkish friends but their Turkish friends did not like them. All refugee students said that their Turkish friends helped them. The second main theme consists of three sub-themes; problems encountered in Turkish literacy, missing their home country, and other problems. The refugee students also stated they experienced language difficulties.

Two main themes were found in the findings for the sub-dimensions of the Turkish parents' opinions about the refugee students in their children's class, namely, 1) their opinion about refugee students, and 2) participation in the study. The first main theme consists of two sub-themes – opinions before and after participating in the study. All Turkish parents said that before, they acted prejudicially toward the refugee students. But that these prejudices after the study were eliminated. The second main theme consists of three sub-themes; reason for taking part in the study, task in the study, and thoughts on the study. All the participants were beneficial thought on the study. All Turkish parents stated that they took part in the study because the teacher asked them to. All the participants stated they taught the refugee students how to read and write by coming in on the day and time specified. At the end of the project, all the refugee students were successfully taught Turkish literacy.